TROUW
25-1 MMV

De fabelachtige ekster

is bekend om zijn verzamelwoede. Moniek Spaans scharrelde een expositie bij elkaar.

door LOTTE SALOME

Lepeltjes, broches, autosleutels, munten en haarspelden. Het is maar een greep uit de verzameling voorwerpen die de 'princess of Lost Castles' aantrof in 8 eksternesten. Moniek Spaans exposeert haar verbazingwekkende 'pica pica in fabula', fabeltjes rond de ekster, in het Natuurmuseum Rotterdam.

De 'princess of Lost Castles' is een personage in het boek van Spaans 'Het in vergetelheid geraakte koninkrijk van Pablo Swentibold'. Zij deed langdurig onderzoek naar de diefachtige hebberigheid die eksters in de eerste drie maanden van hun leven vertonen. Door het pikken van voornamelijk glinsterende voorwerpen leren ze al vroeg verstopgedrag, om later voedsel te kunnen bewaren.

De expositie laat verzamelingen zien uit internationale fabelachtige oorden, zoals Molensloot en Crowborough. Het hoogtepunt van de collectie is de antieke verzameling die in 1837 is gevonden in de steengroeve van Saint-Acheul bij het Franse Amiens.

„Als kind was ik al gefascineerd door de natuur, en zeker de laatste jaren zijn fabuleuze dieren steeds meer tot mijn verbeelding gaan spreken. Ik raak steeds weer verwonderd door rare natuurverschijnselen. Zo heeft de 'princess of Lost Castles' al eerder de gang van de mol onderzocht, en heeft zij zich nu gericht op de kleptomanische verzamelwoede van de ekster, of *pica pica* in het Latijn. Over eksters doen zoveel indianenverhalen de ronde, en ik moest weten wat daarvan echt waar was. Dus schreef ik een brief naar Artis", aldus Moniek Spaans.

In de brief stelde Spaans een aantal vragen over het pikgedrag van eksters. Met het antwoord op deze brief was Spaans niet tevredengesteld; dus vervolgde zij haar speurtocht naar het gedrag van de ekster. Zij kwam in contact met een promovendus, die door het doen van een onderzoek met bruine, witte en zilveren blokjes had aangetoond dat eksters daadwerkelijk een voorkeur vertonen voor glinsterende voorwerpen.

„Ik lijk zelf wel een ekster, raap altijd glimmende dingetjes op van straat die ik thuis verzamel. Die verzameling vormde de inspiratiebron voor de expositie. Met opzet heb ik de expositie een internationaal karakter gegeven door verzamelingen te tonen die uit verschillende landen afkomstig zijn. Zo is de verzameling uit Frankrijk te herkennen aan een roestig Renault-sleuteltje, en vormt een smaragd-achtige steen een van de onderdelen uit de verzameling uit het Belgische Molensloot."

Een derde verzameling afkomstig van een boom op de Zieseniskade in Amsterdam bestaat uit onder andere een naambordje, een lipje van een blikje fris, wat schroeven en spijkertjes, stukjes glas en een Engelse sleutel.

Hoewel Spaans beeldend kunstenaar is, noemt zij zichzelf liever niet zo. Componist der omstandigheden is een naam die beter bij haarzelf en bij haar werk past. „Ik ben een samensteller. Ik raap dingen bij elkaar en maak daar een geheel van door de bindende factor te ontdekken en te benadrukken. De verzameling nesten is daarom een goed voorbeeld van mijn werk: ik heb voorwerpen bij elkaar gezocht en creeerde daar een geheel van."

Het liefst exposeert Spaans haar creaties, of zoals zij het zelf noemt installaties, op ludieke plekken. Een oude pipowagen en een lichtboot boden al eerder onderdak aan haar collecties. Het Natuurmuseum in Rotterdam lijkt niet helemaal in dit rijtje te passen. „Dit museum past juist ontzettend goed! Het natuurmuseum is een museum met allerlei bijzondere beesten en voorwerpen, en de fabelachtige ekster mag daar natuurlijk niet in ontbreken. Daarnaast speelt dat de bezoeker van mijn expositie door het bijhorende fictieve verhaal op het verkeerde been wordt gezet, een rol. Door de fabels rond het diefachtige gedrag van de ekster te benadrukken past de collectie eksternesten aan de andere kant dus juist weer niet in dit museum vol feitelijke objecten. Die tegenstrijdigheid van feit en fictie maakt ook deze locatie weer ludiek."

Uit allerlei verhalen die zich de ronde doen over de ekster, blijkt dat het dier ook bij anderen tot de verbeelding spreekt. Zo zou het nuttigen van een bouillon getrokken van eksters krankzinnigheid veroorzaken. Een verhaal uit Duitsland suggereert dat een dergelijke bouillon juist een medicinale werking zou hebben. Wat er precies van waar is, weet niemand. En dat is exact datgene waar ook Moniek op doelt. „Ik wil mensen zowel informeren over het pikken van de ekster als ze op het verkeerde been zetten. Bezoekers kunnen de verhalen over de ekster op hun eigen manier interpreteren. Zelf zie en hoor ik tegenwoordig overal eksters. Ze blijken altijd en overal aanwezig. En dan denk ik bij mezelf: daar heb je mijn vriendjes weer."

i Pica pica in fabula

'Pica pica in fabula' is te zien van 22 januari t/m 6 maart 2005 in het Natuurmuseum Rotterdam. Westzeedijk 345 (in het Museumpark), Rotterdam. Tel. 010-4364222. Toegang: € 4,- voor volwassenen, € 2,- voor kinderen. Info: www.nmr.nl.

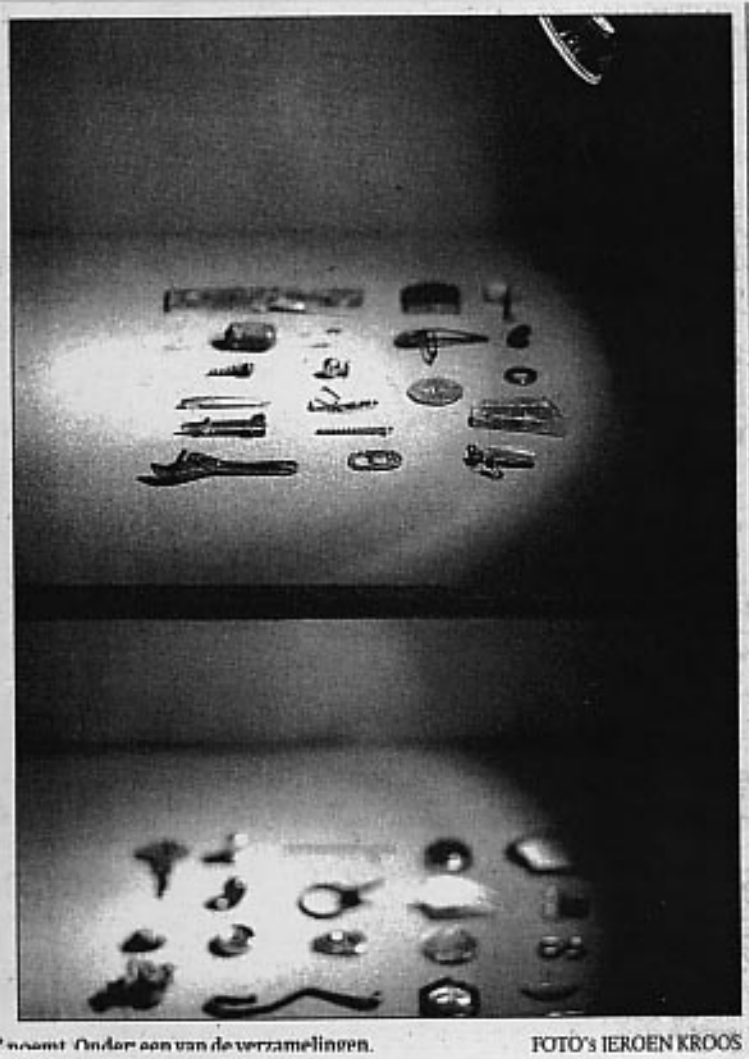

... die zich 'componist der omstandigheden' noemt. Onder: een van de verzamelingen.

FOTO's JEROEN KROOS